

Gaja Kos

Andrej Rozman Roza: *Urška*.

Ilustriral Zvonko Čoh.

Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Velike slikanice), 2010.

Tokrat se mi za prikladno razpravljalno izhodišče oziroma uvodno misel ali zanko ni bilo treba posebno pomujati, ker ena odlična tiči kar na ovitku, gre pa takole: “Kaj se zgodi, ko nagrajenec Prešernovega sklada Andrej Rozman Roza na divji veselici sreča Prešerna?” Najprej je treba povedati, da sta se zadnje čase očitno srečala na več kot eni veselici; kolikor je bilo preteklo leto za Rozo Prešernovo, toliko je bilo za njegove bralce prešerno. Roza in Prešeren sta se namreč lani staknila kar v treh knjigah, poleg slikanice *Urška* z ilustracijami Zvonka Čoha še v stripovskem albumu *Strip je že vreden mama*, pri katerem je pisec ustvarjalne moči združil z Markom Kociprom, ter v knjižici *Passion de Pressheren*, podnaslovljeni Zgodovinska akupressura, ki jo je zrisal Ciril Horjak, Roza pa je v njej zvito, duhovito in ne brez ironije povezal drobce Prešernovega življenja in njegovih del v novo celoto. Rezultat, ki nastane, ko se Roza živahno in brez zadržkov spravi na “človeka, ki je skozi svoje notranje globine in brezup osebne bolečine popeljal svoj narod s civilizacijskega dna do kulturne višine ob bok ostalih narodov sveta in brez širše družbene podpore tako rekoč na lastno pest dal Slovincem narodno samozavest”, je seveda vselej duhovito branje, ki bralca brez posebnega truda spravi v dobro voljo.

Tako je tudi z *Urško*, torej s Prešernovim *Povodnim možem* v Rozini različici, ki je nastala že pred leti, nato pa lani dobila tako slikaniško kot stripovsko izpeljavo. *Povodni mož* je sicer že davno postal (tudi) del domače mladinske oziroma otroške književnosti in se v taktu izvirnega besedila tudi že vrtel po slikanici, prvič v podobi Jelke Reichman. Tokrat imamo opraviti s parodijo oziroma sodobno travestijo v dvanajstih kiticah. Rozino “nastrogenost” do vsebine zelo učinkovito utelešata in povzemata že ironična verza, ki sta na samem začetku izpisana pod zrcalce: “Res hudo je, če prelep / si za ta povprečen svet.” Mimogrede, *Urška*, ki se ogleduje v zrcalcu, je tudi

prva podoba, na katero naletimo pri Reichmanovi. Zgodba je v grobem znana in preprosta – naduta Urška se na prvi pogled zatrapa v motorista, ki je lep kot iz reklame in, kako priročno, prav nič ne odlaša z akcijo: “[...] Živjo, mala, / a bi malo zaplesala?” Je pa tudi duhovita, toliko bolj, če bralec pozna predlogo. Pri Prešernu Urška “[...] zagleda pri mizi rumeni junaka; / enacga pod soncam mu ni korenjaka”, ki ga Roza zmodernizira takole: “[...] in iz silhuete črne / vstane tip visok, koščen, / lep kot kakšen maneken. / Ko pa še čelado sname, / zdi se, da je iz reklame.” In kot je tip razvjen pri Prešernu: “[...] od čudeža godcem roke so zastale; / ker niso trobente glasova več dale, / mladenčja noge so trdo zaceptale; / “Ne maram,” zavpije, “za gosli, za bas, / strun drugih, ko plešem, zapoje naj glas!”, ni tudi pri Rozi nič manj zahteven: “In ker godba kar molči, / tipček jezno zakriči: / “Kva je, bend, a bo že kej?! / Eno hitro zaigrej!” Rozini gladko rimani verzi so živahni, udarni in siloviti, tako da skozi bralec dobesedno začuti, kako se vse “[...] plete, vse se zvija, / vse bolj raste evforija”.

Takšno vzdušje in občutje še potencira Čoh z razkošno slikarskimi dvostranskimi ilustracijami, ki so mu na 9. slovenskem bienalu ilustracije prinesle plaketo Hinka Smrekarja za leto 2010. Urška v rdeči poletni oblekici, ki se pozno začne, kmalu konča in veliko razkriva, z ošabno prifrknjenim nosom in čutno našobljenimi ustnicami ter njen v črno odeti frajer na prizorišču še zdaleč nista sama – Čohove ilustracije so prava zakladnica likov, pri čemer so vsaj tisti, ki so v prvem planu, skrbno opremljeni vsak s svojimi potezami. Če boste pozorno pogledali, boste med njimi našli tudi Prešerna in Rozo! Dinamične ilustracije (takšne so že zaradi samih poz teles) so, kot smo pri Čohu vajeni, tudi tokrat opremljene z duhovitimi detajli. Še posebno zaživijo v toplih barvah, v nenadnih, tudi zelo divjih oziroma intenzivnih svetlobnih izvirih, ki korespondirajo z intenzivnostjo dogajanja ter so nenazadnje tudi učinkovit kontrast temini noči. Knjigi da svojstven pečat tudi ročno izpisano besedilo.

Če hoče torej mlado ali staro ob Prešernu postati prešerno, bo najbolje, da ga bere z dodatkom Roze oziroma *skozi* njega. V kolikor bi se po kakšnem neverjetnem in nesrečnem naključju primerilo, da niti Roza niti Čoh svojega bralstva ne bi uspela spraviti v prijetno razpoloženje z *Urško*, vsaj odraslemu bralcu še vedno preostane, da polista po *Passion de Pressheren* in poskusi s *Povodnim možem* še tam, kjer v zgodbo pade tudi Čop. Mož se praskajoč po bradi o Prešernovi baladi izreče takole: “Povodni mož ... Teče gladko, kkšne posebne globine pa nima,” kar Prešeren prostodušno komentira: “Kko nima globine? Sej jo na konc potegne na dno!” Ker pa je za konec govoriti o takšne vrste koncih nekoliko depresivno, kar je sploh kontra prizadevanjem Roze in Čoha, enostavno predlagam – privoščite si veselico in se pustite zavrteti.